

Toivakka, Maija

ILMATAR OY

KAJAANI, LÖYTÖSUON TUULIVOIMAPUISTON OSAYLEISKAAVA

Tuulivoimaosayleiskaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu (MRL 66 §; MRA 18 §)

Aika 12.4.2024 klo: 9:00-11:04

Paikka Teams

Läsnä

Nimi

Henna Hyttinen

Lauri Vierto

Enja Valkonen

Tarja Laatikainen

Minna Väyrynen

Sirpa Lyytinen

Jouko Saastamoinen

Jenni Väisänen

Sanna Nikola-Määttä

Päivi Parikka

Sanna Alavaikko

Jouni Väänänen

Antti Mäkinen

Erika Kylmänen

Timo Aitto-oja

Arto Sipinen

Essi Kuisma

Maija Toivakka

Organisaatio

Ilmatar (alkuvaiheen ajan)

Ilmatar (alkuvaiheen ajan)

Kajaanin kaupunki

Kajaanin kaupunki

Kajaanin kaupunki

Kainuun ELY-keskus

Kainuun ELY-keskus

Kainuun ELY-keskus

Kainuun liitto

Kainuun ympäristöterveyspalvelut

Kainuun museo

Kainuun museo

Kainuun museo

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Pyhännän kunta

FCG Finnish Consulting Group Oy

FCG Finnish Consulting Group Oy

FCG Finnish Consulting Group Oy

1 Neuvottelun avaus ja järjestäytyminen

Sirpa **Lyytinen (Kainuun ELY-keskus)** toimii puheenjohtajana. Konsultti (FCG) laatii muistion. Alkuun pidettiin lyhyt esittelykierros ja hyväksyttiin asialista.

2 Hanketoimijan puheenvuoro

Hankekehityspäällikkö Henna **Hyttinen/Ilmatar** esitteli hanketta. Hanke käynnistynyt vuonna 2021, jolloin Ilmatar aloitti esiselvitysprosessin. Kesällä 2021 käytiin maanomistajien kanssa maanvuokrasopimusneuvottelut. Voimalat sijaitsevat vuokratuilla kiinteistöillä. 35 voimalalle on saatu myönteinen lausunto Puolustusvoimilta. Kajaanin tuulivoimaohjelman 2035 kriteerit täyttyvät pääosin. Kaavoitusaloite hyväksytty 2/2022. Edetty YVA-selostuksen nähtävillä oloon. YVA-selostuksen yleisötilaisuus tulossa 16.4.2024. Hanketoimija nosti esiin huolen Kajaanin kaupungin ekologisen verkoston selvityksen vaikutuksesta Löytösuon hankkeeseen. Alustavasti näyttää siltä, että ekologinen yhteys veisi hankealueesta puolet. Käytävä keskustelua, millaisena hanke voidaan toteuttaa.

Lyytinen: Hyvä, että otitte asian esiin. Viranomaiset eivät ota tässä vaiheessa kantaa.

3 Mahdolliset kysymykset hanketoimijalle

Parikka: Seurantaryhmässä tuli puheeksi Piiparinmäen tuulivoimahankkeen melumittaukset. Missä vaiheessa ne ovat? Onko tietoa saatavilla? **Ilmatar/Vierto:** Vestas voimalatoimittaja on tehnyt mittauksia. Odotetaan raporttia. Kajaanin kaupungilla on omia mittauksia tulossa ja Tarja Laatikainen ollut yhteyshenkilönä. Mittauksia ei ole vielä suoritettu. **Laatikainen:** Tilanne on näin, kuten kuultiin. Mittaukset ovat tulossa.

Lyytinen: Muita kysymyksiä ei hanketoimijalle ollut. Hanketoimijat poistuivat klo 9:25.

4 Kajaanin kaupungin puheenvuoro

Kajaanin kaupunki / Valkonen: Kajaanissa on vireillä useita tuulivoimahankkeita. Löytösuossa on YVA pitkällä. Kajaanin tuulivoimaohjelma valmistui vuoden 2022 loppupuolella. Tuulivoimaohjelmassa on esitetty kriteerit, jotka ohjaavat tuulivoimaloiden sijoittumista. Ekologisia yhteyksiä ei pystytty tuulivoimaohjelman yhteydessä selvittämään. Hanketoimijan puolelle on annettu tietoja. Ekologisen verkoston selvitys ei ole vielä valmis. Valmistuu lähiviikkoina. Lähtökohtaisesti selvitys tulee huomioida jatkosuunnittelussa. Kysymyksiä Löytösuon osalta on ilmassa. **Lyytinen:** Millä tavoin yhteistyötä on tehty naapurimaakuntien kanssa? **Valkonen:** Pidettiin teams-palaveri Pohjois-Pohjanmaan liiton ja naapurikuntien kanssa ja he ovat saaneet kommentoida selvitystä. Emme voi velvoittaa rajan toisen puolen kuntia. **Kylmänen:** On tehty yhteistyötä naapuri maakunnan kanssa eli Pohjois-Pohjanmaan liiton kanssa. On oltu kommentoimassa ekologisen verkoston selvitystä. Myös Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa ollaan laatimassa tarkempaa ekologisen verkoston selvitystä, joka valmistuu kevään aikana.

5 Osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja alustavan kaavaluonnoksen esittely (FCG)

Sipinen kertoi alkuun, että kyseessä on aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu (MRL 66 § ja MRA 18 §). Sipinen esitteli YVA-menettelyssä tarkastelussa olevat vaihtoehdot, kaava-alueen nykytilan, kaavoitustilanteen, kertoi lyhyesti hankkeen vaikutuksista ja näytti alustavaa kaavaluonnosta.

YVA-menettelyä ja kaavamenettelyä on viety yhtä aikaan eteenpäin. YVA-menettely on nyt hieman edellä. Yleiskaava on tullut vireille 29.6.2022. OAS on ollut nähtävillä ja siitä jätettiin kolme mielipidettä ja kaksi lausuntoa.

6 Viranomaisten puheenvuorot

Pohjois-Pohjanmaan liitto / Kylmänen: Ensin kysymys konsultille, mitkä ovat Löytösuon merkittävimmät vaikutukset. **Sipinen:** Vaikutustenarviointien perusteella merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat linnustoon, maakotkaan ja maisemaan. Lisäksi valmistumassa oleva ekologisen verkoston selvitys ja se, miten se tulee huomioida suunnittelussa. **Kylmänen:** Pohjois-Pohjanmaan liitto on saanut lausuntopyynnön Löytösuon YVA-selostuksesta, mutta ei aiemmasta YVA-ohjelmasta. Perehdymme lausuntoon. Maakuntarajojen tuntumassa on paljon toteutuneita tuulivoimapuistoja ja uusia alueita vireillä. Yhteisvaikutukset lähialueen tuulivoimapuistojen tulevaisuuden suunnittelussa otettava huomioon. Tuulivoimarakentamisen uudet suunnitteluperiaatteet ovat erilaiset kuin aiemmin. Voimalakoot ovat mm. kasvaneet. Maakunnallisista ja kansallisista selvityksistä saadaan ohjeistusta tuulivoimarakentamiseen. Ekologista verkostoa koskevat selvitykset (maakuntien ja Kajaanin kaupungin) ovat tärkeitä tuulivoimarakentamisen ja muun maankäytön yhteensovittamisessa. Herkät lajit kuten suuret pedot ja linnuston puolesta maakotka täytyy huomioida tuulivoimarakentamisessa. Olette varmaan tietoisia siitä, että YM:n selvitys koskien maakotkaa valmistuu lähiaikoina. Elinympäristömallinnuksella tulee olemaan tärkeä rooli. Elinympäristömallia tullaan käyttämään myös maakuntakaavoituksessa. Löytösuon tuulivoimahankkeen vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu olemassa olevan Piiparinmäen tuulivoima-alueen nostavan reviiri-kohtaisen maakotkaan kohdistuvan törmäysriskin jo suureksi. Löytösuon hankkeen törmäysriski on myös merkittävä. Kumulatiiviset vaikutukset korostuvat. On syytä reagoida niihin tosissaan, jotta pystytään tulevaisuudessa huolehtimaan reviirin säilymisestä. Ekologisten yhteyksien turvaaminen (esim. sudet) ja yhteensovittaminen on tärkeää. Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa on menossa Energia- ja ilmastovaihe-maakuntakaavan laatiminen. Kaava on viranomais ehdotusvaiheessa ja julkinen kaavaehdotus on tulossa nähtäville syksyllä. Maakuntarajojen välisiä vaikutuksia myös tutkitaan.

Pyhäntä / Aitto-oja: Piiparinmäen tuulivoima-alue lähellä. Hanketoimijalta olisi kysynyt, onko tarkoitus hyödyntää olemassa olevia huoltorakennuksia. Onko sähkön varastointi huomioitu? Tuntuu, että sähkönvarastointia ei rakenneta, vaikka tuulivoimaa rakennetaan paljon. **Sipinen:** Hanketoimija ei ole vastaamassa, ei ole ollut keskustelua olemassa olevista huoltorakennuksista. Jos mahdollista, niin varmaan niitä kannattaa hyödyntää. Sähkön varastoinnista ei myöskään ole ollut puhetta. Kaavaluonnoksessa on varmasti mahdollista

tähän varautua. **Lyytinen:** Onko Kajaanin kaupungilla tietoa? **Valkonen:** Ei ole meidän kanssa hankkeen osalta ollut puhetta.

Kainuun liitto / Nikola-Määttä: Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on kuulutettu voimaan vaikutuksista huolimatta. Löytösuon tuulivoimahankkeen jatkosuunnittelussa on tarpeen seurata, määrääkö muutoksenhakuviranomainen Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaa 2035 täytäntöönpanokieltoon. Kaava ei ole tällä hetkellä täytäntöönpanokiellossa. Kaavassa on uusi energiansiirtoa koskeva suunnittelumääräys, joka on hyvä huomioida. Myös ampu-rata, johon liittyy selvitystarpeita, suojelualueet ja pohjavesialue hyvä huomioida. Tuuli-voima-alueen rajausta poikkeaa maakuntakaavan rajauksesta. Poikkeamisen pitää perustua riittäviin selvityksiin ja poikkeaminen on perusteltava. Tämä on tarpeen tehdä kaavaprosessissa. Hyvä tutustua maakuntakaavan valmisteluaineistoon. Pieni yksityiskohta, voimajohto oli yleiskaavan sisällä. Onko sille jätetty riittävästi tilaa? Yhteisvaikutuksia jo korostettiin. Se on myös meidän osaltamme keskeinen kommentti. Yhteisvaikutukset korostuvat ja niihin pitää kiinnittää huomiota ja esittää toimenpiteitä, joilla niitä voidaan lieventää yhdessä muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Avoimeen tiedottamiseen ja vuoropuheluun kannattaa kiinnittää huomioita. **Lyytinen:** Onko Pohjois-Suomen hallinto-oikeus pyytänyt lausuntoja maakuntakaavasta? Onko prosessi jo edennyt? **Nikola-Määttä:** On tullut lausuntopyyntö. Ei voi tietää, onko täytäntöönpanokielto tulossa. **Lyytinen:** Vaalan Turkkiselän tuulivoimahankkeen kaava on hyvä esimerkki maakuntakaavasta poikkeamiseen ja sen perusteluihin.

Kainuun ympäristöpalvelut / Parikka: Yhteisvaikutukset, melu- ja välike. Miten alueella lisääntyy melu- ja välike? Piiparinmäestä tullut meluvalituksia. Elinympäristön viihtyvyyden säilyminen, aluetta käytetään paljon virkistyskäyttöön. Alue on myös metsästyskäytössä. Mietin myös ekologista yhteyttä. Hankealue on ollut jo aiemmin tiedossa ”hiljaisena alueena” perustuen Kainuun liiton ELMA-selvitykseen (2015). Perusteluja ei löytynyt YVA-selostuksesta kaavarajauksesta poikkeamiselle. Sähkövarastointia mietin itsekin, kun useampi hanke. Pohjavesialue kaakkoiskulmalla, kaavarajausta kannattaa miettiä. Onko hankealueella selvitelty pohjavesikorkeuksia? Länsireunassa, voimalan nro 32 kohdalla on vanha maa-aineisten otto-alue (ehkä kotitarveottoa) ja ainakin siellä näyttäisi pohjavesi olevan melko pinnassa. Vesi seisoo painanteissa/montuissa myös kuivana kesäaikana. Onko lähteisyyttä selvitelty? Tulomme kiinnittämään huomiota ihmisiin kohdistuviin vaikutuksiin ja virkistyskäyttöön. **Lyytinen:** Kaava-alueeseen sisältyy pohjavesialue. Se kannattaa lisätä kaavamääräyksiin.

Kainuun Museo / Alavaikko: Huomio kiinnittyy voimaloiden määrään. VE1 voimalat tulee lähelle Vuolijoen kohteita. Maisemassa korostuu yhteisvaikutukset. Olemassa olevat voimalat ovat matalampia kuin nyt suunnitteilla olevat voimalat. **Kainuun Museo / Väänänen:** Inventointiraportti on tehty ja tarkastettu. Käytössämme on lidar-aineisto, joka tunnistaa automaattisesti tervahautoja. Aineistosta nousee esiin muutama tervahauta alueelle (6 kpl). Yleensä tiedot viety rekisteriin mahdollisina muinaisjäännöksinä. Halutaanko ne kaavaan mahdollisina muinaisjäännöksinä vai käydäänkö ne yhdessä museon kanssa maastossa läpi? **Lyytinen:** Jatkaako museo kaupungin ja hanketoimijan keskusteluja esiin tulleista kohteista? **Väänänen:** Voidaan tehdä yhteistyötä.

Lyytinen: Mitä on aiemminkin nostettu esiin, niin suunniteltujen voimaloiden korkeus on toinen kuin jo olemassa olevassa Piiparinmäessä.

Kainuun ELY-keskus / Saastamoinen: YVA-menettely on kesken. Pian yleisötilaisuus, jossa esitellään hanketta. Yhteysviranomaisena lausumme aikanaan perustellun päätelmän ja otamme kantaa selvityksen riittävyyteen ja jos jotain on mahdollista täydentää. Ennenai-kaista lähteä syvällisesti tarkastelemaan kokonaisuutta. Perustellun päätelmän toivotaan oh-jaavan alueiden käytön suunnittelua. Jo tulleissa puheenvuoroissa on tullut merkittäviä nä-kökohtia, jotka tulee ottaa huomioon. Hanke todennäköisesti kokonaisuutena tulee supistu-maan. Lajistovaikutukset olemassa olevien selvityksien perusteella ovat merkittäviä. Ekologi-set yhteydet selvitys on erittäin merkittävä. Yleisesti ottaen ekologisten yhteyksien merkittä-vyys on laahannut perästä, kun ei ole kokonaisuutena asiaa tarkasteltu. Hyvä, että jatkossa voidaan huomioida ekologiset yhteydet paremmin. Hankevastaavan esittelyssä tuli esiin, että jos hanke supistuu, niin kannattavuus heikkenee. On myös suunnitteilla puistoja, joissa on alle 10 voimalaa. Vaikka hankkeen koko pienenisi, niin onko todella kannattavuuskysymys.

Kainuun ELY-keskus / Väisänen: Toimin yhteysviranomaisen yhteyshenkilönä. YVA-selostuk-sen nähtävillä olo päättyy 24.4. Yleisötilaisuus 16.4. Lausuntoja ja mielipiteitä on tullut tähän mennessä vähän. Perusteltu päätelmä valmistuu ennen juhannusta. Ilmoitamme, jos emme pysty lain edellyttämään aikarajaan. Pyhännän kunnalla oli hyvä kommentti siitä, miten hank-keessa hyödynnetään olemassa olevia rakenteita. Lisääkö esim. hankkeen kannattavuutta, kun on jo olemassa olevia rakenteita? Sähkönvarastointia ei ole tuotu selostuksessa esiin. Turvallisuus ja ympäristönäkökulmat on selvitettävä. Itä-Suomen yliopistolta on tullut hyvä selvitys tuulivoimahankkeiden hyväksyttävyydestä. Kun puhutaan alueesta, jossa on paljon hankkeita, niin kyseinen selvitys tuo sosiaalisten vaikutusten arviointiin näkökulmia. Uusi laki valmisteilla tuulivoimaperustusten purusta ja erilaisista vakuuksista. Ekologiset käytävät ja yhteydet ovat yksi keskeinen työkalu yhteisvaikutusten arviointiin.

[Linkki UEF:n selvitykseen chat:ssä: <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/31645>]

Kainuun ELY-keskus / Lyytinen: Kaavoituksellisista asioista muistutan sen, että VAT:eissa on ekologisten yhteyksien säilyttäminen jo olemassa. Viittaus ulkomelutason ohjearvoihin ja kaavakartan yhteyteen myös maininta sisämelun toimenpiderajoista. Maakuntakaavan oh-jaava vaikutus tulee arvioida ja perustella poikkeaminen maakuntakaavan aluerajauksesta. Monesti otettu esille Kainuun yleiskaavoissa, purkamista koskeva asia. Purkamisluvan hake-mista ei velvoita. MRL 127 § mahdollistaa sen, jos yleiskaavassa niin määrätään. Yleiskaavaan on mahdollista laittaa määräys purkamisluvan hakemiselle. Lentoestelupaa haetaan Trafico-milta. Meluun liittyen, saisi olla kartta, jossa on kaavarajaus suhteessa 40 db:n alueeseen. Minkälaisia vaikutuksia kaava-alueen rajan ulkopuolella voi aiheutua? OAS kannattaa päivit-tää tämänhetkisen maakuntakaavatilanteen osalta. Ohjelmavaiheessa kiinnitettiin huomi-oita tuulivoimaohjelmaan. Ylimaakunnalliset vaikutukset yhteisvaikutusten arvioinnissa tul-leet esille. Esittelyssä ei tullut esille, että etelä-kaakkoisosassa on maakunnallinen ulkoilu-reitti. Turvallisuuskäytävien arviointi. Havainnekuvissa ei ollut pimeän ajan lentoesteva-lojen havainnekuvia. Videomallinnus oli tehty, jossa myös pimeän ajan kuvaa. Kannattaa har-kita vielä pimeän ajan still-kuvien lisäämistä (esim. Oulunjärvi ja lähempää hankealuetta),

miten lentoestevalot näkyvät maisemassa. Maa-aineistenottoon liittyen Kajaanin kaupunki tietää lupatilanteen. **Laatikainen:** Ei ole voimassa olevia maa-aineistenottolupia. **Lyytinen:** Onko tarkoituksenmukaista osoittaa maa-aineistenotto alueita yleiskaavassa? **Laatikainen:** Toinen alue on louhosalue, joka kannattaa pitää ja mahdollisesti voi jatkossa hakea siihen lupaa. Toinen alue on soranottoalue, omistaja itse ei enää ota maa-ainesta, mutta tarvittaessa maa-aineita voi ottaa. **Lyytinen:** Nämä kannattaa huomioida selostuksessa. Korostan, että selvityksillä saattaa olla vaikutusta kaavaratkaisuun ja ne ohjaavat kaavoitusta.

Kajaanin kaupunki /Valkonen: Kiitän hyvistä puheenvuoroista. Keskusteluja on käyty ja saatiin hyvää suuntaa jatkoon. Monia asioita pitää pohtia ennen kuin kaavaluonnokseen päästään. **Laatikainen:** Kajaanin kaupunginhallitus antoi lausunnon YVA-selostuksesta tiistaina, ja siinä todetaan, että kun on merkittäviä vaikutuksia esim. eläimistöön tulee tämä huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa.

Pyhäntä / Aitto-oja: Muodostumassa iso tuulivoima-alue. Pyhännässä suhtaudutaan myönteisesti hankkeeseen. Piiparinmäen puolella menee teitä. Pystyisikö niitäkin hyödyntämään?

[Kainuun ympäristöterveyspalvelut / Parikka chat:ssä: OAS:iin korjaus Kainuun ympäristöterveyspalvelut, ei enää osa Kainuun sotea.]

Sipinen: Ekologisen verkoston selvitykseen liittyen, miten selvitys linjataan otettavaksi huomioon jatkosuunnittelussa?

Lyytinen: Oma näkemys on, että viereisen maakunnan suunnittelu pitää huomioida. Vaikutukset ovat laajemmat kuin itse kaava-alue.

7 Jatkotoimenpiteet

Sipinen: YVA-selostus on nähtävillä 13.3.-24.4.2024. Yleisötilaisuus järjestetään 16.4.2024. Selvittely jatkuu ja kommenttien perusteella tehdään tarkennuksia kaavamerkintöihin. **Valkonen:** Aikataulu tarkentuu, kun asiat etenevät. **Lyytinen:** Muistio kommentteille osallistujille, 1-2 viikkoa kommentointiaikaa. Muita puheenvuoropyyntöjä ei tullut. Seuraava viranomaisneuvottelu tarvittaessa, kun kaavaehdotus on ollut nähtävillä. ELY:n puolesta työneuvotteluita voidaan järjestää matalla kynnyksellä.

8 Neuvottelun päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:04.

Muistion laatija	Maija Toivakka, FCG (kommentein korjattu 7.5.2024)
Jakelu	Osanottajat
Tiedoksi	Kutsutut